Najvyšší súd **7Sžo/83/2014**

Slovenskej republiky

R O Z S U D O K

V M E N E S L O V E N S K E J R E P U B L I K Y

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Zdenky Reisenauerovej a členiek senátu JUDr. Júlie Horskej a JUDr. Judity Kokolevskej, v právnej veci žalobkyne **E. G.,** bytom v B., zastúpená zákonnými zástupcami Ing. M. G. a Ing. E. G., obaja bytom v B., *právne zastúpení JUDr. Marošom Matiaškom, LL. M., hosťujúcim euroadvokátom, so sídlom v Prahe, Rumunská 28*, s adresou pre doručovanie JUDr. Zuzana Stavrovská, advokátka, so sídlom v Bratislave, Lamačská cesta 3, proti žalovanému **Mestskej časti Bratislava Rača – Miestny úrad**, so sídlom v Bratislave, Kubačova 21, o preskúmanie zákonnosti rozhodnutia žalovaného z 8. júla 2013, číslo: ŠÚ/VARG/9998/1621/2013, na odvolanie žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 3. júla 2014, č. k. 1S/208/2013-76, jednomyseľne takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Bratislave z 3. júla 2014, č. k. 1S/208/2013-76, **m e n í** tak, že rozhodnutie žalovaného z 8. júla 2013, číslo: ŠÚ/VARG/9998/1621/2013 ako aj rozhodnutie riaditeľa Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej z 20. mája 2013, číslo 531/2013, **z r u š u j e** a vec **v r a c i a** žalovanému na ďalšie konanie.

Žalovaný **je povinný** zaplatiť žalobkyni náhradu trov konania v sume 700,02 eur na účet jej právneho zástupcu JUDr. Maroša Matiašku, LL. M., hosťujúci euroadvokát, so sídlom v Prahe, Rumunská 28, s adresou pre doručovanie JUDr. Zuzana Stavrovská,

advokátka, so sídlom v Bratislave, Lamačská cesta 3, v lehote 30 dní od právoplatnosti tohoto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

Krajský súd v Bratislave rozsudkom z 3. júla 2014, č. k. 1S/208/2013-76 zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala preskúmania rozhodnutia žalovaného z 8. júla 2013, číslo: ŠÚ/VARG/9998/1621/2013, ktorým podľa § 59 ods. 2 správneho poriadku zamietol odvolanie žalobkyne a potvrdil rozhodnutie riaditeľa Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej, z 20. mája 2013, číslo 531/2013. Riaditeľ základnej školy ako prvostupňový správny orgán podľa § 60 ods. 1, 2 a 3, § 61 ods. 1 zákona č. 245/2008 Z. z. o výchove a vzdelávaní (školský zákon) a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „školský zákon“) rozhodol o neprijatí žalobkyne ako dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami na základné vzdelávanie do prvého ročníka školy v školskom roku 2013/2014.

V odôvodnení krajský súd konštatoval, že v konaní bolo dostatočným spôsobom preukázané, že Základná škola s materskou školou Kataríny Brúderovej nemá adekvátne personálne a materiálno-technické podmienky pre prijatie dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vyplývajúcimi z jeho zdravotného znevýhodnenia tak, ako tieto podmienky upravuje štátny vzdelávací program (ISCED 1 - primárne vzdelávanie - osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami v súlade s ust. § 6 ods. 1 školského zákona). Podľa názoru krajského súdu je v tomto prípade nutné prisvedčiť žalovanej, že v prípade, ak osobitostiam a podmienkam na výchovu a vzdelávanie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vzhľadom na jeho druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia, budú lepšie vyhovovať špecifické materiálne a personálne zabezpečenie v rámci základnej špeciálnej školy, je príslušnou spádovou školou v mieste trvalého bydliska špeciálna škola. V prípade, ak v bežnej základnej škole v súčasnosti nie je možné zabezpečiť vytvorenie osobitných podmienok stanovených štátnym vzdelávacím programom v zmysle § 6 ods. 1 a ods. 4 školského zákona a to najmä s prihliadnutím na rozsah a stupeň zdravotného znevýhodnenia žalobkyne, je rozhodnutie riaditeľa školy odôvodnené. Pri rozhodovaní riaditeľ školy vychádzal z aktuálnych stanovísk odborných inštitúcií (VUDPaP a CŠPP), ktoré vo svojich záveroch diagnostikovali, že ide o dieťa so špeciálno-výchovno-vzdelávacími potrebami. Zdôraznil, že v programoch

ISCED 1 pre viacnásobne postihnutých žiakov, ISCED 1 pre žiakov so sluchovým postihnutím a ISCED pre žiakov s mentálnym postihnutím, sa trvá najmä na zabezpečení osobitného asistenta, intenzívnej podpore školských odborných zamestnancov, ako sú psychológ, špeciálny pedagóg či logopéd a na individuálnom začlenení dieťaťa v menšom kolektíve pri odporúčanom počte 10 detí. V prípade viacnásobného zdravotného postihnutia žiaka (keď v danom prípade ide o ľahké mentálne postihnutie a je diagnostikovaná aj obojstranná porucha sluchu, oneskorený vývoj reči a narušená komunikačná schopnosť), je denná intenzívna podpora špeciálnych odborných školských zamestnancov, ako je logopéd, špeciálny psychológ a špeciálny pedagóg v adaptačnom období plnenia povinnej školskej dochádzky nevyhnutnosťou. Pokiaľ základná škola takéto podmienky vytvorené nemá a pokiaľ ich nie je možné ani vytvoriť z objektívnych dôvodov, je podľa názoru súdu, rozhodnutie riaditeľa školy o neprijatí takéhoto žiaka, plne opodstatnené a je v súlade s odbornými odporúčaniami a v záujme všestranného rozvoja dieťaťa založeného na zvolení optimálnej formy vzdelávania dieťaťa.

Proti rozsudku krajského súdu podala žalobkyňa včas odvolanie a žiadala, aby odvolací súd rozsudok krajského súdu zmenil, zrušil rozhodnutie správneho orgánu a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie, alternatívne žiadala zrušiť rozsudok krajského súdu a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Svoju argumentáciu v odvolaní opierala primárne o ustanovenia školského zákona, Ústavy Slovenskej republiky a Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, pretože v jej prípade ide o otázku zásahu do jej základného práva na vzdelanie v tzv. inkluzívnom prostredí.

Poukázala, že podľa záverov Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie zo dňa 7. 1. 2013 sú jej kognitívne schopnosti v pásme ľahkého mentálneho postihnutia, s kompenzovanou perceptívnou obojstrannou poruchou sluchu, s oneskoreným vývinom reči a čiastočne narušenou komunikačnou schopnosťou. S ohľadom na čl. 24 ods. 1 Dohovoru OSN má každé dieťa so zdravotným postihnutím právo na inkluzívne vzdelávanie. Pedagogická a právna konštrukcia konceptu inkluzívneho vzdelávania je založená na predpoklade, aby všetky deti boli vzdelávané spoločne, a to vždy keď je to možné, a to bez ohľadu na ich odlišnosti. Inkluzívne vzdelávanie predpokladá preto výrazné obmedzenie segregovaného špeciálneho školstva pre deti so zdravotným postihnutím.

Odrazom pozitívnej povinnosti je zaistiť tzv. primerané opatrenia, ktorá je formulovaná v čl. 2 a čl. 5 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a § 144 ods. 2 školského zákona. Právo na inkluzívne vzdelávanie tak obsahuje nielen negatívnu povinnosť rešpektovať toto právo a neprimerane nezasahovať do práva žalobkyne na vzdelanie, ale zároveň aj pozitívnu povinnosť urobiť všetky kroky vedúce k naplneniu tohto práva, vrátane prijatia individualizovaných opatrení, ktoré by žalobkyni umožnili nastúpiť do prvého ročníka bežnej základnej školy. Právo žalobkyne na inkluzívne vzdelávanie je podľa jej názoru základné právne východisko, ktoré krajský súd vo svojom rozhodnutí úplne opomenul.

Vyjadrila nesúhlas s názorom krajského súdu že v prípade, ak osobitostiam a podmienkam na výchovu a vzdelávanie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vzhľadom na druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia budú lepšie vyhovovať špecifické materiálne a personálne zabezpečenie v rámci základnej špeciálnej školy, je príslušnou spádovou školou v mieste trvalého bydliska špeciálna škola. V tejto súvislosti uviedla, že špeciálne školy nie sú zriaďované obcami, preto nemôžu byť spádovou školou v zmysle § 20 ods. 5 školského zákona a taktiež ide vo svojej podstate o nesprávne právne východisko, pretože názor krajského súdu je v rozpore s konceptom inkluzívneho vzdelávania, ktoré garantuje ako základné ľudské právo čl. 24 Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, ktorý je súčasťou ústavného poriadku Slovenskej republiky.

S poukazom na ustanovenie čl. 24 ods. 2 písm. a), b) Dohovoru OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím a § 144 ods. 2 školského zákona uviedla, že každé dieťa so zdravotným postihnutím má právo na to, aby bolo vzdelávané v bežnej základnej škole. Aby toto právo bolo aj realizovateľné, štátne orgány, vrátane správnych orgánov, majú povinnosť vytvoriť a zabezpečiť primerané úpravy, ktorých realizáciou bude dosiahnuté naplnenie práva na vzdelávanie v inkluzívnom prostredí. V jej prípade by pritom úplne postačilo zaistiť prítomnosť asistenta učiteľa, ako odporúčajú aj odborné správy. Krajský súd podľa jej názoru pochybil, pokiaľ nezohľadnil ako právne východisko právo odvolateľky na inkluzívne vzdelávanie a nehodnotil zistenia z hľadiska tohto základného ľudského práva.

Ďalej namietala, že konštatovanie krajského súdu prameniace z vyjadrenia žalovaného ohľadom neadekvátnych personálnych a materiálno-technických podmienok pre prijatie žalobkyne do prvého ročníka Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej

(že začlenenie žalobkyne do bežnej triedy by si vyžadovalo okrem asistenta učiteľa aj dennú podporu špeciálneho pedagóga, logopéda a psychológa), je nesprávne. Uviedla, že žiadna odborná správa takýto rozsah podpory nekonštatuje, ani nijako neodporúča a takáto rozsiahla podpora nie je zaisťovaná ani deťom v špeciálnych školách. Ďalej poukázala, že potrebnú podporu zaisťujú rodičia externe, a to konkrétne navštevujú so žalobkyňou špeciálnu pedagogičku 1 x týždenne, navštevujú dramatoterapiu, biofeedback, combofit. Psychológa navštevovali pravidelne iba do 6 rokov, potom prestali, nakoľko to bolo už zbytočné.

Podľa názoru navrhovateľky majú vzdelávacie programy odporúčací charakter a základné školy nemajú zákonnú povinnosť zabezpečiť pri začleňovaní detí so zdravotným postihnutím takéto rozsiahle personálne obsadenie. Základné školy majú možnosť a aj povinnosť individuálne nastavovať podmienky pre integráciu podľa skutočných potrieb dieťaťa. Tomu podľa jej názoru zodpovedá aj ustanovenie § 94 ods. 3 školského zákona. Určité typové zdravotné postihnutie dieťaťa nemôže automaticky viesť k povinnosti školy zamestnať asistenta učiteľa, psychológa, špeciálneho pedagóga, logopéda, či vytvoriť triedu o maximálne 10 deťoch, lebo by to fakticky znemožnilo vzdelávať deti so zdravotným postihnutím v bežných školách. V tomto duchu sa vyjadril aj Štátny pedagogický ústav, podľa ktorého „podstatou integrovaného vzdelávania žiakov s postihnutím alebo narušením je používanie špeciálnych postupov a metód. Preto je prvou podmienkou integrácie zamestnanie školského špeciálneho pedagóga alebo aspoň úzka spolupráca s príslušným poradenským zariadením.“ Základným princípom vzdelávania detí so zdravotným postihnutím je individualizácia na základe odborných správ a je prirodzené, že každé dieťa bude potrebovať iný rozsah podpory, pričom aj podľa Štátneho pedagogického ústavu môže úplne postačiť úzka spolupráca s poradenským zariadením.

K personálnym a materiálno-technickým podmienkam pre prijatie dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vyplývajúcimi z jeho zdravotného znevýhodnenia, ďalej žalobkyňa poznamenala, že takmer žiadna základná škola nemá vytvorené potrebné podmienky na prijatie dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, pretože žiadna škola nedisponuje finančnými prostriedkami na to, aby preventívne vytvárala podmienky pre žiaka so zdravotným postihnutím, keď ho nemá vo svojom stave. V prípade Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej však riaditeľ základnej školy vedel dva roky pred prijatím žalobkyne o skutočnosti, že rodičia majú záujem

o vzdelávanie v tejto škole a prisľúbil podporu, rovnako ako odvolací správny orgán vo svojom rozhodnutí z 2. júla 2012, č. ŠÚ/VARG/1263/8584/2012.

Žalobkyňa tiež namietala, že krajský súd nesprávne vyhodnotil aj odborné správy vzťahujúce sa k možnostiam jej vzdelávania. Podľa jej názoru, tieto jednoznačne preferujú jej inkluzívne vzdelávanie v bežnej škole a citovala zo správy Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie z 28.11.2012, ako aj zo správy Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychológie v Bratislave zo dňa 7.1.2013. Poukázala, že odborné správy neodporúčajú rozsiahlu podporu zo strany spektra zamestnancov, ale ako kľúčovú formu podpory pomenovali iba asistenta učiteľa. Pritom Základná škola s materskou školou Kataríny Brúderovej mala zaistené materiálne podmienky pre zamestnanie asistenta učiteľa a tieto podmienky nevyužila.

Žalovaný vo vyjadrení k odvolaniu uviedol, že považuje napadnutý rozsudok súdu prvého stupňa za zákonný. Podľa jeho názoru, skutkový stav, z ktorého predmetné rozhodnutia vychádzali bol náležite zistený. Trval na závere, že Základná škola s materskou školou Kataríny Brúderovej nemá adekvátne personálne a materiálno-technické podmienky pre prijatie žalobkyne so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami, vyplývajúcimi z jej viacnásobného zdravotného znevýhodnenia, tak ako tieto podmienky upravuje štátny vzdelávací program (ISCED 1 - primárne vzdelávanie - osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno - vzdelávacími potrebami) v súlade s § 6 ods. 4 písm. m), n) a najmä p) školského zákona. Konštatovanie v odvolaní o údajnom odporúčajúcom charaktere vzdelávacích programov je nesprávne a predstavuje nepochopenie záväznosti štátneho vzdelávacieho programu pre školy. Záväznosť týchto podmienok je vyjadrená v § 6 ods. 1 a ods. 4 školského zákona. Zotrval tiež na závere, že v prípade ak osobitostiam a podmienkam na výchovu a vzdelávanie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzhľadom na rozsah a stupeň zdravotného znevýhodnenia žiaka vyhovuje lepšie špecifické materiálne a personálne zabezpečenie v základnej špeciálnej škole, je príslušnou spádovou školou v mieste trvalého bydliska žiaka uvádzaná základná špeciálna škola. Špeciálna základná škola je vzhľadom na § 95 a 97 školského zákona rovnako základnou školu ako bežná základná škola, ktorá nie je vylúčená zo „všeobecnej vzdelávacej sústavy“, pričom oba typy týchto škôl zabezpečujú primárne vzdelávanie. Extenzívny výklad príslušných článkov Dohovoru OSN, ktorý považuje odporúčanie na umiestnenie žalobkyne v základnej špeciálnej škole za odporujúce princípu inkluzívneho vzdelávania a dokonca

za prejav diskriminácie zdravotne postihnutého dieťaťa je podľa žalovaného nesprávny. V tejto súvislosti poukázal na znenie čl. 5 bod 4 Dohovoru OSN, podľa ktorého osobitné opatrenia (v danom prípade nutnosť s prihliadnutím na osobitosti viacnásobného zdravotného postihnutia dieťaťa ho umiestniť v základnej špeciálnej škole), ktoré sú nevyhnutné na urýchlenie alebo dosiahnutie faktickej rovnosti osôb so zdravotným postihnutím (v danom prípade je týmto prostriedkom zabezpečenie špecifického výchovno - vzdelávacieho procesu dieťaťa v základnej špeciálnej škole), sa v zmysle tohto dohovoru nepovažujú za diskrimináciu.

Názor v odvolaní, ktorý de facto redukuje špeciálne výchovno-vzdelávacie potreby žalobkyne vzhľadom na jej viacnásobné zdravotné postihnutie len na zabezpečenie osobitného asistenta učiteľa nezodpovedá odborným záverom a odporúčaniam, vychádzajúcim zo spomínaných programov ISCED l pre viacnásobne postihnutých žiakov, ISCED l pre žiakov so sluchovým postihnutím a ISCED pre žiakov s mentálnym postihnutím. Podľa jeho názoru v prípade viacnásobného zdravotného postihnutia žiaka - v danom prípade ľahké mentálne postihnutie, diagnostikovaná kompenzovaná perceptívna obojstranná porucha sluchu, oneskorený vývin reči a čiastočne narušená komunikačná schopnosť - je intenzívna podpora špeciálnych odborných školských zamestnancov (logopéd, špeciálny psychológ a špeciálny pedagóg) v adaptačnom období plnenia povinnej školskej dochádzky nevyhnutnosťou.

Poznatky z výsledkov výchovnovzdelávacieho procesu predprimárneho vzdelávania dokumentujú, že bez vytvorenia špecifických osobitných podmienok viacnásobné zdravotné postihnutie žalobkyne doposiaľ neumožňuje efektívnu integráciu dieťaťa v bežnom prostredí kolektívu detí bez zdravotného postihnutia. Zaplatenie mzdových nákladov odborných zamestnancov, ktorí v bežnej základnej škole nie sú potrební (napr. v prípade žalobkyne asistent učiteľa, asistent vychovávateľa, logopéd, špeciálny pedagóg pre vzdelávanie zdravotne postihnutých detí, psychológ) tvorí spolu s odvodovými povinnosťami mimoriadnu finančnú záťaž, ktorú v súčasnosti nie je možné zabezpečiť. Na záver poukázal na existujúci systém financovania škôl.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd odvolací (§ 10 ods. 2 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá) preskúmal napadnutý rozsudok krajského súdu a konanie, ktoré mu predchádzalo, v rozsahu a v medziach podaného odvolania žalobkyne (§ 212 ods. 1 O.s.p.

v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá) bez nariadenia odvolacieho pojednávania (§ 250ja ods. 2 O.s.p.), keď deň vyhlásenia rozhodnutia bol zverejnený minimálne päť dní vopred na úradnej tabuli a na internetovej stránke Najvyššieho súdu Slovenskej republiky www.nsud.sk (§ 156 ods. 1,3 O.s.p. v spojení s § 246c ods. 1 veta prvá a § 211 ods. 2) a dospel k záveru, že odvolaniu žalobkyne treba vyhovieť.

V správnom súdnictve preskúmavajú súdy na základe žalôb alebo opravných prostriedkov zákonnosť rozhodnutí a postupov orgánov verejnej správy (§ 244 OSP).

Podľa § 250i ods. 1 OSP pri preskúmavaní zákonnosti rozhodnutia je pre súd rozhodujúci skutkový stav, ktorý tu bol v čase vydania napadnutého rozhodnutia. Súd môže vykonať dôkazy nevyhnutné na preskúmanie napadnutého rozhodnutia.

V oblasti práva zdravotne postihnutých osôb bol prijatý Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím (ďalej aj „Dohovor“). Národná rada Slovenskej republiky s uvedeným dohovorom vyslovila súhlas uznesením č. 2048 z 9.3.2010 a rozhodla, že ide o medzinárodnú zmluvu, ktorá má podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy Slovenskej republiky prednosť pred zákonmi. Uvedená medzinárodná zmluva nadobudla pre Slovenskú republiku platnosť 25.6.2010.

Podľa čl. 152 ods. 4 Ústavy SR výklad a uplatňovanie ústavných zákonov, zákonov a ostatných všeobecne záväzných právnych predpisov musí byť v súlade s touto ústavou.

Podľa Ústavy SR Slovenská republika uznáva a dodržiava všeobecné pravidlá medzinárodného práva, medzinárodné zmluvy, ktorými je viazaná, a svoje ďalšie medzinárodné záväzky (čl. 1 ods. 2 Ústavy SR).

Podľa čl. 7 ods. 5 Ústavy SR medzinárodné zmluvy o ľudských právach a základných slobodách, medzinárodné zmluvy, na ktorých vykonanie nie je potrebný zákon, a medzinárodné zmluvy, ktoré priamo zakladajú práva alebo povinnosti fyzických osôb alebo právnických osôb a ktoré boli ratifikované a vyhlásené spôsobom ustanoveným zákonom, majú prednosť pred zákonmi.

Predmetný Dohovor bol inkorporovaný do nášho právneho poriadku, a teda je jeho súčasťou s režimom prednostnej aplikácie vo vzťahu k vnútroštátnemu právu (čl. 7 ods. 5 Ústavy SR). Ukladá záväzky štátom (ako zmluvným stranám dohovoru), a preto vzhľadom na jeho právnu silu a prednosť pred zákonmi Slovenskej republiky bolo povinnosťou správnych orgánov vykladať jednotlivé ustanovenia školského zákona v súlade s Dohovorom OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, prípadne správne orgány mohli priamo aplikovať pravidlá medzinárodného práva obsiahnuté v Dohovore.

Aj podľa judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky (napr. nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp.zn. IV. ÚS 77/02, podobne III. ÚS 64/2000) *„do obsahu základného práva na súdnu ochranu patrí aj právo každého na to, aby sa v jeho veci rozhodovalo podľa relevantnej právnej normy, ktorá môže mať základ v platnom právnom poriadku Slovenskej republiky alebo v takých medzinárodných zmluvách, ktoré Slovenská republika ratifikovala a boli vyhlásené spôsobom, ktorý predpisuje zákon. Každý má právo, aby sa v jeho veci vykonal ústavne súladný výklad aplikovanej právnej normy. Z toho vyplýva, že k reálnemu poskytnutiu súdnej ochrany dôjde len vtedy, ak sa na zistený stav veci použije ústavne súladne interpretovaná, platná a účinná právna norma.“*

Z uvedeného vyplýva, že v prípade žalobkyne mal byť aplikovaný Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím ako relevantná právna základňa.

Podľa článku 5 ods. 1, 2 a 3 Dohovoru zmluvné strany uznávajú, že všetky osoby sú si rovné pred zákonom a podľa zákona a majú nárok na rovnakú ochranu a na rovnaký úžitok zo zákona bez akejkoľvek diskriminácie. Zmluvné strany zakazujú akúkoľvek diskrimináciu na základe zdravotného postihnutia a zaručujú osobám so zdravotným postihnutím rovnakú a účinnú právnu ochranu pred diskrimináciou z akýchkoľvek dôvodov. **V záujme presadenia rovnosti a odstránenia diskriminácie zmluvné strany podniknú všetky príslušné kroky na zabezpečenie poskytovania primeraných úprav.**

Podľa článku 2 Dohovoru je „diskriminácia na základe zdravotného postihnutia“ každé robenie rozdielov, vylúčenie alebo obmedzenie na základe zdravotného postihnutia, ktorých cieľom alebo účinkom je narušiť alebo znemožniť uznávanie, využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd v politickej, hospodárskej, sociálnej, kultúrnej, občianskej alebo inej oblasti na rovnakom základe s ostatnými; zahŕňa

všetky formy diskriminácie **vrátane odmietnutia primeraných úprav; a** „primerané úpravy“ sú nevyhnutné a adekvátne zmeny a prispôsobenie, ktoré nepredstavujú neúmerné alebo nadmerné zaťaženie a ktoré sa robia, ak si to vyžaduje konkrétny prípad, s cieľom zabezpečiť osobám so zdravotným postihnutím využívanie alebo uplatňovanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými.

Podľa článku 7 ods. 1, ods. 2 Dohovoru zmluvné strany prijmú všetky nevyhnutné opatrenia, ktorými zabezpečia deťom so zdravotným postihnutím plné využívanie všetkých ľudských práv a základných slobôd na rovnakom základe s ostatnými deťmi.

Prvoradým hľadiskom pri každej činnosti týkajúcej sa detí so zdravotným postihnutím **je najlepší záujem dieťaťa.**

Podľa čl. 24 ods. 1 Dohovoru zmluvné strany uznávajú právo osôb so zdravotným postihnutím na vzdelanie. Na účel uplatňovania tohto práva bez diskriminácie a na základe rovnosti príležitostí zmluvné strany zabezpečia **začleňujúci vzdelávací systém** na všetkých úrovniach a celoživotné vzdelávanie zamerané na
a) plný rozvoj ľudského potenciálu a pocitu vlastnej dôstojnosti a hodnoty a na posilnenie rešpektovania ľudských práv, základných slobôd a ľudskej rozmanitosti;
b) rozvoj osobnosti, talentu a tvorivosti osôb so zdravotným postihnutím, ako aj ich duševných a telesných schopností v maximálnej možnej miere;
c) umožnenie osobám so zdravotným postihnutím účinne sa zapájať do života slobodnej spoločnosti.

Podľa čl. 24 ods. 2 Dohovoru pri realizácii tohto práva zmluvné strany zabezpečia, aby a) osoby so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené zo všeobecného systému vzdelávania a aby deti so zdravotným postihnutím neboli na základe svojho zdravotného postihnutia vylúčené z bezplatného a povinného základného vzdelávania alebo zo stredoškolského vzdelávania;
b) osoby so zdravotným postihnutím mali na rovnakom základe s ostatnými prístup k inkluzívnemu, kvalitnému a bezplatnému základnému a stredoškolskému vzdelaniu v spoločenstve, v ktorom žijú;
c) sa im poskytovali primerané úpravy v súlade s ich individuálnymi potrebami;

d) osoby so zdravotným postihnutím dostali v rámci všeobecného systému vzdelávania požadovanú podporu s cieľom umožniť ich účinné vzdelávanie;
e) sa účinné opatrenia individualizovanej podpory uskutočňovali v prostredí, ktoré maximalizuje vzdelanostný a sociálny rozvoj v súlade s cieľom plného začlenenia.

Predmetom súdneho prieskumu bolo rozhodnutie žalovaného, ktorým sa v spojení s prvostupňovým rozhodnutím riaditeľa Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej rozhodlo o neprijatí žalobkyne pre školský rok 2013/2014 do prvého ročníka Základnej školy s materskou školou Kataríny Brúderovej.

Žalovaný potvrdil prvostupňové rozhodnutie z dôvodu, že sa preukázalo, že Základná škola s materskou školou Kataríny Brúderovej nemá adekvátne personálne a materiálno-technické podmienky pre prijatie dieťaťa so špeciálnymi výchovno – vzdelávacími potrebami, vyplývajúcimi z jeho zdravotného znevýhodnenia, tak ako tieto podmienky upravuje štátny vzdelávací program (ISCED 1 – primárne vzdelávania – osobitosti a podmienky na výchovu a vzdelávanie žiakov so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami) v súlade s § 6 ods. 4 písm. m), n) a najmä p) školského zákona. Podľa názoru žalovaného ak osobitostiam a podmienkam na výchovu a vzdelávanie žiaka so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami vzhľadom na druh a stupeň zdravotného znevýhodnenia žiaka lepšie vyhovujú špecifické materiálne a personálne zabezpečenie v základnej špeciálnej škole, je príslušnou spádovou školou v mieste trvalého bydliska žiaka základná špeciálna škola. Taktiež podľa názoru žalovaného zabezpečením optimálnej formy vzdelávania v základnej špeciálnej škole sa rešpektuje aj právo na vzdelanie detí so zdravotným postihnutím, tak ako ho garantuje čl. 24 Dohovoru. V tomto zariadení sú zabezpečené primerané úpravy predpokladané v čl. 5 – v spojení s čl. 2 tohto Dohovoru, ktoré zodpovedajú individuálnym potrebám žiakov so zdravotným znevýhodnením – v tomto prípade aj prítomnosť osobitného asistenta, individuálny prístup v menšom kolektíve, a denná podpora špeciálnych odborných zamestnancov (psychológ, špeciálny pedagóg, logopéd).

Predovšetkým treba uviesť, že medzi účastníkmi nebolo sporným a bolo aj podložené odbornými správami, že žalobkyňa je dieťaťom s Downovým syndrómom, v pásme ľahkého mentálneho postihnutia, s kompenzovanou perceptívnou obojstrannou poruchou sluchu, oneskoreným vývinom reči, a teda pri zvažovaní vzdelávania bolo potrebné o žalobkyni rozhodovať ako o dieťati so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami.

Názor žalovaného, že v prípade, ak v bežnej základnej škole nie je možné zabezpečiť vytvorenie osobitných podmienok, stanovených štátnym vzdelávacím programom v zmysle § 6 ods. 1 a ods. 4 školského zákona, je rozhodnutie riaditeľa o neprijatí dieťaťa so špeciálnymi výchovno-vzdelávacími potrebami odôvodnené, nie je možné v danom prípade akceptovať. Predovšetkým z dôvodu, že z celého administratívneho spisu nevyplýva, či sa riaditeľ príslušnej základnej školy, aktívne pokúsil zabezpečiť vytvorenie osobitných podmienok pre žalobkyňu. Ničím (žiadnym dôkazom) nepodložené konštatovanie, že nie je možné zabezpečiť vytvorenie osobitných podmienok pre žalobkyňu, nemožno považovať za adekvátny podklad pre rozhodnutie, a zistenie skutkového stavu je preto nedostačujúce na posúdenie veci.

Treba preto prisvedčiť žalobkyni, že ani správne orgány a ani krajský súd konkrétne vo svojich rozhodnutiach neuviedli, v čom by malo spočívať neúmerné alebo nadmerné zaťaženie pre realizáciu primeraných úprav, keď správne orgány o také opatrenia v dostatočnom rozsahu ani nevynaložili úsilie (čl. 2 Dohovoru).

Odvolací súd považuje za potrebné zdôrazniť, že odmietnutie primeraných úprav je formou diskriminácie na základe zdravotného postihnutia, ktorá je zakázaná (čl. 2 Dohovoru).

Ďalej nie je dostatočne zistený a zhodnotený najlepší záujem žalobkyne, ktorý má byť prvoradým hľadiskom pri rozhodovaní o žiadosti žalobkyne o inkluzívne vzdelávanie v bežnej triede základnej školy (čl. ods. 7 Dohovoru).

Zo správy Centra pedagogicko-psychologického poradenstva a prevencie z 28.11.2012 vyplýva, že prítomnosť detí s akýmkoľvek postihom v kolektíve zdravých detí je vzájomne obohacujúce pre obe strany. Deti sa naučia empatii a prijímaniu odlišností. Žalobkyni takáto možnosť poskytne nové vzorce správania a umožní kvalitnejší rozvoj mentálnych schopností.

Zo správy Detského centra Výskumného ústavu detskej psychológie a patopsychoológie zo 7.1.2013 vyplýva, že vo výchovno-vzdelávacom procese sa odporúča zvážiť vzdelávanie v základnej škole za predpokladu vytvorenia podmienok takéhoto vzdelávania – vytvorenie pracovného zaradenia – asistent učiteľa. Ďalej je v správe uvedené, že pri plánovaní vzdelávacích aktivít v budúcnosti sa odporúča postupovať podľa Štátneho vzdelávacieho programu pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike ISCED 1 –

primárne vzdelávanie a s vypracovaním individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu v predmetoch, kde to bude individualita dieťaťa vzhľadom na jednotlivé postihnutia vyžadovať podľa ISCED 1 pre viacnásobne postihnutých žiakov, ISCED 1 pre žiakov so sluchovým postihnutím a ISCED 1 pre žiakov s mentálnym postihnutím.

Z uvedených správ preto možno dôvodiť, že inkluzívne vzdelávanie žalobkyne v základnej škole by za splnenia primeraných úprav bolo v jej najlepšom záujme.

V citovaných správach je pritom výslovne ako predpoklad vzdelávania žalobkyne v základnej škole uvedené len vytvorenie pracovného zaradenia – asistent učiteľa a vypracovanie individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu v predmetoch, kde to bude individualita dieťaťa vzhľadom na jednotlivé postihnutia vyžadovať.

Vzhľadom na definíciu primeraných úprav podľa Dohovoru (článok 2), ktoré predstavujú „nevyhnutné a adekvátne zmeny a prispôsobenie“, nemožno za ne automaticky považovať všetky všeobecné požiadavky na personálne zabezpečenie (potreba psychológa, špeciálneho pedagóga, logopéda) bez ich konkretizácie na každý jednotlivý prípad. Žiadna zo správ z odborných vyšetrení žalobkyne v takom rozsahu personálnu podporu nenavrhuje, v predmetných správach bola spomínaná asistencia, resp. asistent učiteľa a navrhnuté bolo vypracovanie individuálneho výchovno-vzdelávacieho plánu. Je v rozpore s Dohovorom žalobkyni určiť opatrenia, ktoré prekračujú nevyhnutnú mieru, a teda v konečnom dôsledku tieto opatrenia vedú k diskriminácii žalobkyne z dôvodu zdravotného postihnutia a v podstate robí začlenenie žalobkyne do bežnej triedy základnej školy nedostupným.

Z § 94 ods. 1 písm. b) bod 1. školského zákona vyplýva, že výchova a vzdelávanie detí so zdravotným znevýhodnením a žiakov so zdravotným znevýhodnením sa uskutočňuje aj v ostatných školách podľa tohto zákona v triedach alebo výchovných skupinách spolu s ostatnými deťmi alebo žiakmi školy; **ak je to potrebné, takéto dieťa alebo žiak je vzdelávaný podľa individuálneho vzdelávacieho programu,** ktorý vypracúva škola v spolupráci so školským zariadením výchovnej prevencie a poradenstva; zákonný zástupca dieťaťa alebo žiaka má právo sa s týmto programom oboznámiť.

Podľa názoru Najvyššieho súdu Slovenskej republiky aj v prípade nevyhnutnosti, je zabezpečenie servisu odborníkov – špeciálneho pedagóga, psychológa a logopéda príp. iných, možné aj externe, a táto skutočnosť by bola obsahom individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu (pozri Štátny vzdelávací program pre 1. stupeň základnej školy v Slovenskej republike ISCED 1 – primárne vzdelávanie v časti týkajúcej sa Individuálneho výchovno-vzdelávacieho programu na str. 28)

Úlohou súdov pri preskúmavaní rozhodnutí správnych orgánov nie je nahrádzanie ich činnosti, a to ani pokiaľ ide o riadne zistenie skutkového stavu, a preto odvolací súd rozsudok krajského súdu podľa § 250ja ods. 3 prvej vety OSP zmenil tak, že napadnuté rozhodnutie žalovaného ako aj prvostupňového správneho orgánu zrušil a vec vrátil žalovanému na ďalšie konanie.

V ďalšom konaní bude potrebné opätovne posúdiť individuálne podmienky a možnosti inkluzívneho vzdelávania žalobkyne na predmetnej základnej škole, so zabezpečením konkrétnych primeraných úprav nevyhnutných a adekvátnych pre žalobkyňu, tak, aby bol dodržaný Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím. Prvoradým hľadiskom pre opätovné rozhodnutie správnych orgánov o žiadosti žalobkyne o zaistenie jej vzdelávania v inkluzívnom prostredí bežnej základnej školy pritom bude hľadisko najlepšieho záujmu žalobkyne, ktorý musí byť náležite zistený a podložený odbornými vyšetreniami a následne v rozhodnutí aj odôvodnený.

O trovách konania rozhodol Najvyšší súd Slovenskej republiky podľa § 250k ods. 1 O.s.p. v spojení § 224 ods.1, s 246c ods.1 a s § 151 ods.1 O.s.p. tak, že úspešnej žalobkyni priznal ***náhradu trov konania v sume 140 eur za zaplatený súdny poplatok za žalobu a odvolanie a v sume 560,02 eur, pozostávajúcich z trov právneho zastúpenia*** žalobkyne advokátom v prvostupňovom a v odvolacom konaní.

Trovy právneho zastúpenia advokátom tvorí tarifná odmena vypočítaná podľa § 11 ods.1 Vyhlášky Ministerstva spravodlivosti SR č. 655/2004 Z.z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej v texte len „vyhláška“) za 4 úkony právnej služby (- 2 úkony v roku 2013 - príprava a prevzatie veci, podanie žaloby, po 130,16 eur s paušálnou náhradou po 7,81 eur (§ 16 ods. 3 cit. vyhlášky), účasť na pojednávaní súdu 3.7.2014 a podanie odvolania po 134 eur

s paušálnou náhradou po 8,04 eur Trovy právneho zastúpenia advokátom predstavujú teda spolu sumu 560,02 eur. Trovy konania v celosti činia v sume 700,02 eur.

Náhradu trov konania je žalovaný povinný zaplatiť žalobkyni na účet jej právneho zástupcu v súlade s 246c ods.1 v spojení s § 149 ods.1 O.s.p..

Toto rozhodnutie prijal Najvyšší súd Slovenskej republiky v pomere hlasov 3:0 (§ 3 ods. 9 veta tretia zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení účinnom od 1. mája 2011).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozsudku **nie je** prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 24.septembra 2015

JUDr. Zdenka Reisenauerová, v. r.
predsedníčka senátu

Za správnosť vyhotovenia :
Mgr. Karin Fedorová